
MASSER AF SUCCES

Robusthed bliver i dag set som afgørende for læring i skolen, men der er ingen opskrift på at gøre skolebørn robuste. HANNE KNUDSEN, lektor på DPU, Aarhus Universitet, har undersøgt skolens indsats for at styrke selvtilliden hos elever med vanskeligheder.

Af CARSTEN HENRIKSEN

Hvornår er vi robuste? Det er vi, når vi magter at møde livet med en bevidsthed om vores eget ansvar og en tro på, at det nok skal gå, selv når vi kommer i modvind. Det kræver selvtillid og selvværd – også i skolen, så eleverne får overskud til at lære. Og det bliver særlig tydeligt i forhold til elever, hvis inklusion i skolen er på spil, fortæller Hanne Knudsen, lektor på DPU, Aarhus Universitet. Lærere, skoleledere, psykologer, pædagoger og de andre professionelle, der sidder med omkring

bordet, når forældre inviteres til samtale om deres børns vanskeligheder, arbejder derfor hårdt for at styrke elevernes selvværd.

»Det bliver set som en afgørende forudsætning for elevers læring og deltagelse i fællesskabet, og skolerne gør i deres indsats for inklusion et kæmpe arbejde for at gøre eleverne robuste. Men det åbner samtidig for en række paradokser og skaber i sidste ende en praksis, der er uigennemskuelig for alle. Der er nemlig ingen entydig opskrift på, hvordan man gør et barn robust, og den pædagogiske praksis, skolerne folder ud for at skabe robusthed, risikerer at være skrøbelig,« siger Hanne Knudsen.

Den pointe er Hanne Knudsen kommet på sporet af i forskningsprojektet 'Inklusion og forældresamarbejde', som hun sammen med Iram Khawaja, lektor på DPU, Aarhus Universitet, har udført for Undervisningsministeriet. Som led i projektet overværede DPU-forskerne forskellige former for samarbejde mellem skole og hjem i folkeskoler i tre danske kommuner.

I en af de cases, forskerne har analyseret, har skolen udtrykt bekymring i forhold til en elev, der ikke deltager i klassefællesskabet og kun sjældent rækker fingeren op i timerne. Der er tale om en dreng i 5. klasse, som går på skolens inklusionsbånd. Skolen ønsker, at

»Man stiller krav til barnet om, at det skal stille krav til sig selv. Det er på sin egen bagvendte måde at stille virkelig store krav til børn, der har det svært.«

Lektor **Hanne Knudsen**

han skal række fingeren op i timerne oftere – men ikke for at læreren kan være sikker på, at han er med fagligt.

»Nej, formålet er at styrke hans selvværd. Læreren skal, som hun siger, have mulighed for at give ham »shine-tid«. Han skal have en succesoplevelse. Det er et mål, fordi han skal opleve, at han kan, og at han bliver anerkendt for at kunne. Og det skal han, fordi det ses som afgørende for hans inklusion, at hans selvværd styrkes,« fortæller Hanne Knudsen.

Drengen har meget svært ved at lære, og i samtalen diskuterer de professionelle derfor, hvordan man kan tilrettelægge situationer, hvor han kan række fingeren op – og svare rigtigt, når læreren spørger ham.

»De professionelle diskuterer under samtalen, hvordan man kan give eleven en succesoplevelse, uden at den bliver skræddersyet og dermed risikerer at blive gennemskuet af eleven selv og resten af klassen. Succesoplevelsen

og lærerens anerkendelse skal nemlig helst være autentisk. Men hvordan skaber man strategisk en autentisk anerkendende situation? Det lyder godt med robusthed, men når man ser på den pædagogiske praksis, der skal skabe robustheden, er den både paradoksal og usikker,« siger Hanne Knudsen.

Skolen arbejder på, at eleven får det godt med sig selv som forudsætning for at kunne klare et fagligt pres. Man er meget forsigtig med at stille direkte krav. I stedet for f.eks. at kræve, at eleven gør endnu et forsøg på at løse en given opgave, som hun har givet op over for, er man optaget af, hvordan man kan få eleven til at føle sig i stand til at løse opgaven.

»Det er elevens selvforhold, der bliver udgangspunktet for, hvordan skolen kan forholde sig til eleven, og det gør, at skolens muligheder for at styre inklusionsindsatsen bliver afhængige af elevens syn på sig selv,« siger Hanne Knudsen.

Mens skolen er optaget af selvværd som forudsætning for det faglige, har forældrene ofte et andet fokus.

»Forældrene til de børn, der er fagligt svage eller på anden måde »hænger«, har i langt højere grad fokus på, om børnene nu også kan klare sig gennem uddannelsessystemet. Mens skolen og de professionelle opererer med en årsagssammenhæng, hvor man ser elevens selvforhold som forudsætning for læring og inklusion i skolen, er forældrene nervøse for, om barnet kan få en eksamen og dermed en chance for at få en uddannelse. For netop på længere sigt at blive inkluderet, ikke i skolen, men i samfundet, ved at få uddannelse og job,« siger Hanne Knudsen.

Store krav

Engang satte skolen scenen og inviterede børnene med ind på den. Forventningerne til, hvordan de skulle opføre sig, hvad de skulle lave, og hvad man krævede af dem fagligt, var veldefinerede. I dag kan det være et problem for skolen at melde klart ud.

»Når en lærer har lyst til bare at stille krav til en elev om at gøre sådan og sådan på de og de tidspunkter, strider det mod idealet om, at barnet gennem selvrefleksion selv skal kunne fornemme, hvad det har brug for. Man forsøger f.eks. at lave en aftale med barnet om, at det kan tage en 'puster', når det føler, det bliver for svært. Man stiller krav til barnet om, at det skal stille krav til sig selv. Det er på sin egen bagvendte måde at stille virkelig store krav til børn, der har det svært,« siger Hanne Knudsen.

I en anden af de cases, DPU-forskerne har analyseret, har barnet højt fravær og får ikke lavet lektier. Skolelederen giver udtryk for, at han ikke ønsker, at forældrene presser barnet ud i nederlagsoplevelser ved at tvinge hende til at sidde sent om aftenen og lave de lektier, hun ikke kan finde ud af.

»Det ville i hans perspektiv være at gøre eleven en bjørnetjeneste. Men skolelederen producerer dermed en anden form for pres: Eleven skal sammen med sin familie selv vurdere, hvad hun kan magte i forhold til at lave lektier, og skolen må ikke have forventninger til hende om noget, som hun ikke først selv gennem sit selvforhold er kommet til at forvente af sig selv. Skolelederen får ikke skabt noget robust fundament for skolens indsats for eleven. Skolens robusthedspraksis risikerer derfor at blive en skrøbelig praksis,« siger Hanne Knudsen. ■

Læs mere: Hanne Knudsen og Iram Khawaja har i forbindelse med forskningsprojektet 'Inklusion og forældresamarbejde' skrevet artiklerne 'Bekymringsamtalen. Da skolen blev facilitator af forældresamarbejde om elevens selvinklusion' (*Dansk Pædagogisk Tidsskrift* nr. 4, 2015) og 'Vilje til selvinklusion: Når fællesskabet står og falder med den enkelte elevs forhold til sig selv' (under udgivelse i *Social Kritik*, 2016).

HANNE KNUDSEN

Hanne Knudsen er ph.d. og lektor på DPU, Aarhus Universitet. Hun forsker bl.a. i samarbejdet mellem skole og forældre. Hun er uddannelseskoordinator på masteruddannelsen i Ledelse af uddannelsesinstitutioner.